

Державна служба статистики України

СХВАЛЕНО

Рішення Комісії з питань
удосконалення методології
та звітної документації
(протокол від 11.11.2022 року
№ КПУМ/27-22)

СТАНДАРТНИЙ ЗВІТ З ЯКОСТІ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ "РАХУНОК ВИКИДІВ У АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ" 3.01.00.05

електронна пошта: O.Boretska@ukrstat.gov.ua
телефон: (044) 287-12-22
керівник ДСС: Борецька О. Ю.

Зміст

	Стор.
1. Вступ.....	3
2. Компоненти якості державного статистичного спостереження.....	6
2.1. Відповідність.....	6
2.2. Точність.....	7
2.3. Своєчасність та пунктуальність.....	7
2.4. Доступність та зрозумілість.....	8
2.5. Послідовність та зіставність.....	8
2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів.....	9
2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів.....	10
2.8. Конфіденційність, прозорість та захист.....	10
3. Заключна частина.....	11

1. Вступ

Стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження "Рахунок викидів у атмосферне повітря" (далі – звіт) підготовлено з метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та індикаторів якості його результатів. Звіт містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів за конкретний період державного статистичного спостереження "Рахунок викидів у атмосферне повітря" (далі – ДСС), а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних тощо.

Наведені у звіті компоненти якості, такі як відповідність, точність, своєчасність та пунктуальність, доступність та зрозумілість, послідовність та зіставність, відповідають принципам виробництва статистичної продукції, які визначено розділом III Принципів діяльності органів державної статистики, затверджених наказом Держстату від 17 серпня 2018 року № 170.

Метою проведення ДСС є формування інформації про кількість забруднюючих речовин і парникових газів, які надходять у атмосферне повітря від виробничої діяльності резидентів у межах економічної території країни, для інформаційного забезпечення екологічного та економічного аналізу.

Інформація, представлена за результатами ДСС, дає можливість відстежити вплив викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на економічні показники країни та оцінити масштаби техногенного навантаження на навколишнє природне середовище

Перші експериментальні розрахунки даних ДСС були проведені за 2013, 2014 роки на виконання заходів Стратегії розвитку державної статистики на період до 2017 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 року 145-р. Виробництво даних ДСС на регулярній основі розпочато з 2015 року в терміни та в розрізах, визначених планом державних статистичних спостережень на 2017 рік. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2019 року № 222 "Про затвердження Програми розвитку державної статистики до 2023 року", Держстат з метою забезпечення імплементації Регламенту (ЄС) № 691/2011 Європейського Парламенту та Ради від 6 липня 2011 року про європейські еколого-економічні рахунки в частині складення рахунка викидів у атмосферне повітря, продовжив роботу над удосконаленням ДСС.

Перші експериментальні розрахунки даних ДСС про викиди окремих парникових газів в атмосферне повітря на підставі адміністративних даних Національного кадастру антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів в Україні (далі – Національний кадастр викидів парникових газів), наданих Міністерством захисту довкілля і природних ресурсів для розміщення на офіційному вебсайті секретаріату Рамкової конвенції ООН про зміну клімату у 2020 році, були проведені за 2017, 2018 роки. Методика розрахунку викидів парникових газів для рахунку викидів у атмосферне повітря" (далі – Методика), затверджена наказом Держстату від 24 лютого 2022 року № 56

(https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/56/metod_pol_56_2022.pdf), містить покроковий опис виконання робіт з перегрупування викидів парникових газів, відображених у Національному кадастрі викидів парникових газів, для формування показників кількості викидів діоксиду вуглецю, діоксиду вуглецю від біомаси, оксиду азоту, метану, гідрофторвуглецю, гексафториду сірки ДСС.

ДСС відповідно до Довідника розділів статистики належить до розділу 3.01 "Навколишнє природне середовище".

Нормативно-правовою основою проведення ДСС є Закон України "Про державну статистику", щорічний план державних статистичних спостережень, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України.

Порядок проведення ДСС визначений Методологічними положеннями зі складання рахунку викидів у атмосферне повітря (далі – Методологічні положення), які затверджені наказом Держстату від 19.10.2015 № 298 (зі змінами, затвердженими наказом Держстату від 20.08.2019 № 280, від 07.09.2020 № 268). Зазначений методологічний документ розміщений на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділі "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Економічна статистика"/"Навколишнє природне середовище".

В основу вищенаведеного методологічного документа покладено положення міжнародних стандартів Центральної основи Системи природно-економічного обліку 2012 року (<https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files.pdf>), Системи національних рахунків ООН 2008 року (СНР 2008, <https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount>) та Регламенту (ЄС) № 691/2011 Європейського Парламенту та Ради від 6 липня 2011 року про європейські еколого-економічні рахунки (<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF>).

Джерелами інформації ДСС є:

адміністративні дані Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, які розміщено в Національному кадастрі викидів парникових газів та опубліковано на офіційному вебсайті секретаріату Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, використовуються для складання рахунку викидів у атмосферне повітря у частині викидів парникових газів виробничої діяльності та діяльності домогосподарств;

дані ДСС "Викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів" використовуються для формування обсягу викидів забруднюючих речовин та твердих суспендованих частинок в атмосферне повітря від виробничої діяльності стаціонарних джерел викидів;

дані ДСС "Використання та запаси палива" щодо обсягів палива, реалізованого населенню, використовуються для розрахунку обсягу викидів забруднюючих речовин домогосподарствами унаслідок споживання ними товарів та послуг (транспорт, опалення/охолодження та інше) на підставі Методики

розрахунку викидів забруднюючих речовин та парникових газів у повітря від використання палива на побутові потреби в домогосподарствах, затвердженій наказом Держкомстату від 22.04.2011 № 98;

дані ДСС "Річні національні рахунки" щодо кінцевих споживчих витрат домашніх господарств, випуску, валової доданої вартості за видами економічної діяльності використовуються для розрахунку та аналізу викидів в атмосферне повітря на одиницю валового внутрішнього продукту та доданої вартості за видами економічної діяльності;

дані ДСС "Обстеження робочої сили" щодо кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності використовуються для розрахунку та аналізу викидів в атмосферне повітря на одиницю зайнятого населення за видами економічної діяльності;

дані ДСС "Викиди забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення" щодо кількості викидів забруднюючих речовин від суб'єктів господарювання використовуються для розрахунку загальних викидів забруднюючих речовин від стаціонарних і пересувних джерел забруднення за видами економічної діяльності;

дані ДСС "Обстеження умов життя домогосподарств", щодо обсягів палива, самозаготовленого населенням, які використовуються для розрахунку викидів від опалення домогосподарств.

Основним статистичним продуктом, у якому оприлюднюються дані ДСС, є статистична інформація "Рахунок викидів у атмосферне повітря", що розміщується на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Статистична інформація"/"Економічна статистика"/"Навколишнє природне середовище"/"Екологічні рахунки".

Дані за результатами ДСС надаються міжнародним організаціям (Статистичному відділу ООН, Євростату, ЄЕК ООН) у рамках виконання міжнародних зобов'язань України, а також статистичним службам інших країн за їхніми запитами.

Інформація за даними ДСС надається за запитами користувачів у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством.

2. Компоненти якості державного статистичного спостереження

2.1. Відповідність

Відповідність – це ступінь, з яким результати державних статистичних спостережень задовольняють поточні та потенційні потреби користувачів.

ДСС було запроваджено для задоволення потреб користувачів статистичної інформації – органів державної влади (насамперед які формують та реалізують

політику у сфері охорони навколишнього середовища), громадських організацій, аналітичних агентств, науковців і дослідників, міжнародних організацій. Результати ДСС використовуються для здійснення аналізу стану забруднення атмосферного повітря, виконання міжнародних зобов'язань України щодо складання екологічних показників та прийняття на їхній основі управлінських рішень.

Показниками ДСС є:

кількість викидів діоксиду сірки;

кількість викидів діоксиду азоту;

кількість викидів аміаку;

кількість викидів неметанових летких органічних сполук;

кількість викидів оксиду вуглецю;

кількість викидів речовини суспендованих твердих частинок більше 2,5 мкм та менше 10 мкм;

кількість викидів речовини суспендованих твердих частинок 2,5 мкм та менше;

кількість викидів діоксиду вуглецю;

кількість викидів діоксиду вуглецю від біомаси;

кількість викидів оксиду азоту;

кількість викидів метану;

кількість викидів гідрофторвуглецю;

кількість викидів гексафториду сірки.

Всі показники ДСС формуються у таких розрізах:

за джерелами походження викидів;

за видами економічної діяльності (секція за КВЕД);

за видами споживчих витрат домашніх господарств.

Одиницею спостереження є інституційна одиниця.

ДСС охоплює одиниці-резиденти, які здійснюють діяльність у межах економічної території країни (S.1 згідно з КІСЕ), у результаті чого в атмосферне повітря надходять забруднюючі речовини і парникові гази.

ДСС проводиться з річною періодичністю. Публікація результатів ДСС за $T-2$ рік, де T – поточний рік, здійснюється щороку в листопаді та супроводжується відповідними поясненнями щодо методології проведення розрахунків показників.

При проведенні ДСС використовуються статистичні класифікації, а саме: Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД), Класифікація інституційних секторів економіки України (КІСЕ), Класифікація індивідуального споживання за цілями (КІСЦ).

Результати ДСС формуються по Україні в цілому та поширюється у вигляді стандартних таблиць.

Динаміка показників цього спостереження наявна з 2013 року.

2.2. Точність

Точність – це ступінь наближеності розрахунків до дійсних значень.

Складання Рахунку викидів у атмосферне повітря здійснюється у відповідності до Методологічних положень та Методики.

Точність і надійність результатів ДСС значною мірою залежить від якості даних інших державних статистичних спостережень.

Обробка даних складається зі стандартних процедур опрацювання зведеної інформації, отриманої за результатами інших статистичних спостережень, а також зведених даних, що надійшли з адміністративних джерел: перевірка повноти інформації, отриманої для проведення розрахунку, перевірка узгодженості інформації, отриманої з різних джерел.

Визначення кількості викидів парникових газів ДСС здійснюється шляхом перегруповування викидів парникових газів за категоріями джерел викидів, наведених у Національному кадастрі викидів парникових газів, у формат рахунку викидів у атмосферне повітря за допомогою спеціальних ключів та додаткових розрахунків, наведених у Методичі, затвердженій наказом Держстату від 24 лютого 2022 року № 56. Розрахунки викидів забруднюючих речовин ДСС від домогосподарств здійснюються згідно із загальною моделлю розрахунку викидів шляхом перемножування інформації щодо споживчої діяльності з коефіцієнтами, які визначають кількість викидів на одиницю цієї діяльності. Також проводиться систематизація отриманої із різних джерел інформації для кожного виду забруднюючої речовини і парникового газу за видами економічної діяльності (відповідно до КВЕД), за домашніми господарствами (відповідно до КІСЦ), формуються результати ДСС, зокрема таблиці рахунку.

Після проведення розрахунків здійснюється аналіз та перевірка результатів розрахунку щодо відповідності значенням показників попереднього року. Також проводиться перевірка узгодженості даних з даними Національного кадастру викидів парникових газів.

Формування показників за результатами ДСС відбувається методом поєднання підсумків (компіляції) даних.

Для ДСС передбачається запланований перегляд статистичної інформації: регулярний – зумовлений щорічним переглядом інформації Національного кадастру викидів парникових газів, появою нових джерел інформації для формування даних рахунку викидів у атмосферне повітря за попередні періоди, а також спеціальний – у разі зміни методології або класифікації (переліків), які використовуються для складання рахунку викидів у атмосферне повітря, у терміни, передбачені планом ДСС на відповідний рік.

Регулярний перегляд даних про викиди у атмосферне повітря здійснюється щорічно в динаміці з 2013 року разом з підготовкою даних рахунку викидів у атмосферне повітря за $T-2$ рік.

2.3. Своєчасність та пунктуальність

Своєчасність – це період часу між подією або явищем, що описують статистичні дані, та публікацією цих статистичних даних.

Пунктуальність – це період часу між фактичною датою публікації даних та плановою датою, яка визначена в офіційному календарі публікації.

Терміни оприлюднення статистичної інформації та публікацій за результатами ДСС визначені планом державних статистичних спостережень.

За весь час проведення ДСС випадків порушення термінів поширення статистичних продуктів не було.

Для зручності користувачів на офіційному вебсайті Держстату розміщено Календар оприлюднення інформації (у розділі "Діяльність"/"Плани та графіки роботи" та в розділі "Статистична інформація"), де зазначені відповідні дати оприлюднення статистичних продуктів.

Збір, обробка, аналіз і поширення інформації за результатами спостереження здійснюється у такі терміни:

	Збір	Обробка	Аналіз	Оприлюднення статистичної інформації
Рахунок викидів у атмосферне повітря	січень-квітень	травень-жовтень	I – II декада листопада	III декада листопада

Запити користувачів щодо надання інформації виконуються у терміни, передбачені вимогами Закону України "Про доступ до публічної інформації".

2.4. Доступність та зрозумілість

Доступність – це характеристика простоти та легкості, з якою користувач може отримати статистичні дані; вона визначається фізичними умовами, за наявності яких користувачі можуть отримати доступ до статистичних даних.

Зрозумілість – це характеристика простоти та легкості розуміння користувачем статистичних даних; вона вимірюється через інформаційне середовище, в якому представлені статистичні дані, що супроводжуються відповідними метаданими.

Метадані ДСС розміщено на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Діяльність"/"Статистичні спостереження"/"Метаописи державних статистичних спостережень".

Результати ДСС розміщуються у вільному доступі у форматі *.xls на офіційному вебсайті Держстату у вигляді статистичних продуктів та надаються користувачам засобами електронного зв'язку на підставі їхніх запитів.

Крім того, інформацію за результатами ДСС Держстат надає:

за запитами користувачів статистичної інформації у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством;

міжнародним організаціям і статистичним службам інших країн за запитами та в порядку взаємообміну.

Контакти для отримання додаткової інформації щодо результатів проведення ДСС, відповідного методологічного забезпечення, а також довідок щодо умов розповсюдження його результатів:

адреса: вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ-01, 01601;

телефон: (044) 287-12-22;

електронна пошта: O.Boretska@ukrstat.gov.ua;

office@ukrstat.gov.ua.

Контактна інформація для оформлення інформаційного запиту:

тел. 287-06-72, факс 235-37-39;

адреса електронної пошти: el.zapyt@ukrstat.gov.ua.

2.5. Послідовність та зіставність

Послідовність двох або більше статистичних даних означає, наскільки у державних статистичних спостереженнях, у рамках яких вони вироблялися, використовувались однакові метадані – класифікації, визначення і сукупність, що вивчається, а також гармонізовані методи.

Зіставність – це окремий випадок послідовності, коли статистичні дані відносяться до тих самих об'єктів даних, а ціль їхнього об'єднання – зробити порівняння у часі або по регіонах, або за іншими сферами діяльності.

Проведення ДСС передбачає єдині підходи до системи показників (їхнього змісту, визначень), одиниць спостереження, звітного періоду та періодичності обстеження, географічного охоплення, методів обробки даних.

Проведення ДСС здійснюється на основі єдиного для усіх країн Європейського Союзу переліку забруднюючих речовин і парникових газів, наведених у Додатку 1 до Регламенту № 691/2011 Європейського Парламенту і Ради від 06.07.2011 "Про Європейську систему еколого-економічних рахунків", що дає можливість зіставляти викиди забруднюючих речовин і парникових газів та проводити порівняльний аналіз на державному та міжнародному рівнях.

Хоча динаміка показників наявна з 2013 року, але зіставними є дані за 2016 – 2019 роки, оскільки за цей період інформація про викиди парникових газів сформована за адміністративними даними Міністерства захисту довкілля і

природних ресурсів, наведеними в Національному кадастрі викидів парникових газів. Крім того, ці дані охоплюють інформацію

по всій країні, у т.ч. тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Складання рахунку викидів у атмосферне повітря передбачає використання такого самого принципу резидентства, як і в національних рахунках. Узгодження показників рахунку викидів у атмосферне повітря із системою національних рахунків відбувається лише в частині використання джерел даних і представлення їх у рахунку.

2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів

Користувачами інформації, отриманої за результатами проведення ДСС, є: органи державної влади, органи місцевого самоврядування, бізнес (підприємства, установи та організації), науковці та дослідники, засоби масової інформації, громадські організації, міжнародні організації, громадяни.

Задоволеність потреб користувачів статистичної інформації оцінюється шляхом опитування, а також на підставі аналізу запитів і пропозицій користувачів.

У 2019 році Держстат провів анкетне опитування користувачів (далі – анкетне опитування) з метою вивчення ступеня відповідності потребам користувачів та визначення оцінки якості статистичної інформації щодо основних показників ДСС.

Результати анкетного опитування свідчать, що для 53% опитаних статистична інформація з тематики опитування є додатковою для їхньої діяльності, для 14% – основною та важливою складовою. Водночас 70% користувачів статистичної інформації задовольняє перелік показників, наведених у статистичній інформації за результатами ДСС.

Для підготовки аналітичних матеріалів статистичну інформацію використовують 53% опитаних користувачів; розроблення концепцій, програм, законодавчих і нормативно-правових актів – 33%; аналізу і прогнозування соціально-економічного розвитку країни – 20%; моніторингу виконання загальнодержавних програм розвитку – 14%.

Згідно з результатами анкетного опитування, на "відмінно" та "добре" за всіма критеріями якості статистичну інформацію оцінили від 66% до 93% користувачів. При цьому найбільш важливим критерієм якості наведеної інформації користувачі визначили "Точність/Надійність", на другому місці – "Відповідність/Релевантність", "Своєчасність та Пунктуальність", "Доступність та Зрозумілість/Ясність", на третьому – "Послідовність/Узгодженість та Зіставність/Порівнянність";

Про поліпшення якості інформаційного забезпечення щодо показників ДСС порівняно з попереднім роком зазначили 13% користувачів, а 87% опитаних

вважають, що вона не змінилася. Більш детальна інформація за результатами анкетного опитування наводиться в повідомленні для користувачів, яке розміщено на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Анкетні опитування".

2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів

Держстат здійснює щорічну оцінку звітного навантаження на респондентів на підставі Методики вимірювання звітного навантаження на респондентів, затвердженої наказом Держстату від 14.05.2013 № 149.

Ураховуючи те, що ДСС здійснюється на основі даних інших державних статистичних спостережень і адміністративних джерел, звітне навантаження на респондентів за цим спостереженням не розраховується, оскільки відсутній безпосередній збір даних від респондентів.

2.8. Конфіденційність, прозорість та захист

Знеособлення постачальників даних, конфіденційність інформації, яку вони надають, та її використання тільки у статистичних цілях мають бути гарантовані. Органи державної статистики мають поширювати статистичні дані об'єктивно, професійно та прозоро.

Захист конфіденційної статистичної інформації є одним із основних принципів ДСС.

Необхідність дотримання принципу конфіденційності статистичної інформації визначена положеннями Закону України "Про державну статистику" та міжнародними стандартами.

Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення державних статистичних спостережень здійснюється відповідно до вимог статей 14, 16, 21, 22 Закону України "Про державну статистику", статей 18, 21 Закону України "Про інформацію", статей 6, 7 Закону України "Про доступ до публічної інформації", з урахуванням основних принципів і методів, визначених пунктом 2 розділу IV Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджених наказом Держстату від 15.02.2017 № 41, міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до положень Регламенту (ЄС) № 223/2009 Європейського Парламенту та Ради від 11.03.2009, Регламенту Комісії (ЄС) № 557/2013 від 17.06.2013.

У ході проведення ДСС реалізуються такі заходи щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації:

1) статистична інформація ДСС "Річні національні рахунки" та "Обстеження робочої сили" використовується в зведеному знеособленому вигляді;

2) нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення ДСС, уключаючи адміністративну, якщо є загроза розкриття первинних даних;

3) статистична інформація ДСС у частині викидів забруднюючих речовин і парникових газів характеризує чинники, які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей, тому, відповідно до статті 21 Закону України "Про інформацію" та статті 22 Закону України "Про державну статистику", інформація про стан довкілля не належить до конфіденційної інформації.

Заклучна частина

Важливою умовою подальшого розвитку ДСС є забезпечення наявних інформаційних потреб користувачів статистичної інформації та оптимізація процесу статистичного виробництва, що здійснюється шляхом раціоналізації джерел для формування статистичної інформації.

Передбачаються такі основні напрями подальшого вдосконалення ДСС:

– розроблення методологічних положень ДСС "Рахунок викидів у атмосферне повітря" у відповідності до Методичних рекомендацій з проектування статистичної методології, затверджених наказом від 28 грудня 2020 р. № 361 (зі змінами), з урахуванням положень міжнародних стандартів Системи національних рахунків ООН 2008 року (СНР) та Регламенту (ЄС) № 691/2011 Європейського Парламенту і Ради від 06 липня 2011 року "Про Європейську систему еколого-економічних рахунків" щодо складання рахунку викидів у атмосферне повітря;

– здійснення ретроспективних перерахунків даних за динамічними рядами з 2019 по 2013 роки згідно з Методикою розрахунку викидів парникових газів для рахунку викидів у атмосферне повітря, затвердженою наказом Держстату від 24 лютого 2022 року № 56.

– пошук додаткових джерел даних для розрахунку показників ДСС та апробація їх використання.